

Moderne tijd

Gebruik bron 8.

De Belgische regering roept kunstenaars op om schilderijen te maken die het Zuid-Nederlandse verleden tot onderwerp hebben.

3p 14 Licht deze oproep toe door:

- zonder bron de negentiende-eeuwse kunststroming te noemen die bij deze oproep past, en
- uit te leggen dat de boodschap die De Braekeleer met dit schilderij wil weergeven past bij de bedoeling van de Belgische overheid, waarbij je in je antwoord ingaat op een gebeurtenis uit 1830.

De volgende gebeurtenissen, die plaatsvonden in de Chinese stad Xi'an, staan in willekeurige volgorde:

- 1 De taoïstische 'Tempel van de Acht Onsterfelijken' in Xi'an werd tijdens de Culturele Revolutie ernstig beschadigd.
- 2 Het keizerlijk hof vluchtte tijdens de Bokseropstand naar Xi'an.
- 3 Muitende generaals gijzelden de leider van de Chinese nationalistische beweging bij Xi'an totdat hij beloofde samen te werken met de communistische troepen.
- 4 Studenten demonstreerden in Xi'an om steun te betuigen aan de studentendemonstraties op het Plein van de Hemelse Vrede.
- 5 Tijdens de opstand van de Nian braken er in Xi'an ernstige rellen uit onder voor- en tegenstanders van deze opstand.
- 6 Vlak voor de troonsafstand van Puyi werd in Xi'an het fort van de Qing-dynastie bestormd.

2p 15 Zet deze gebeurtenissen in de juiste chronologische volgorde, van vroeger naar later. Noteer alleen de nummers.

Gebruik bron 9.

Twee gegevens:

- 1 Drucker vindt het nodig de Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht (VVK) op te richten.
- 2 Socialisten uiten kritiek op Drucker omdat ze vindt dat kiesrecht eerst alleen aan vrouwen met een opleiding moet worden verleend.

3p 16 Licht beide gegevens toe door:

- aan te geven waarom Drucker de noodzaak voelt tot het oprichten van de VVK, waarna je je antwoord ondersteunt met een verwijzing naar de bron, en
- zonder bron vanuit het socialistische gedachtegoed te verklaren dat de socialisten kritiek hebben op het uitgangspunt van Drucker.

Gebruik bron 10.

Een bewering:

De Duitse regering zal deze foto in de jaren 1920 wel willen verspreiden in geallieerde landen, maar niet in Duitsland.

3p 17 Ondersteun deze bewering door:

- met een verwijzing naar de foto aan te geven welke boodschap de Duitse regering hiermee kan overbrengen aan geallieerde landen, en
- de reden te noemen waardoor de Duitse regering terughoudend is om deze foto te verspreiden binnen Duitsland.

De Amerikaanse journalist Hersey schreef over zijn jeugd in de Chinese havenstad Tianjin in de jaren 1920: "Ik groeide op in een rare stad. Voor drie of vier Chinese koperen munten kon ik in een riksja [fietstaxi] van mijn huis naar Engeland rijden, naar Italië, Duitsland of Japan."

2p 18 Licht dit toe door:

- de beschreven situatie in Tianjin te verklaren vanuit afspraken die werden gemaakt na de opiumoorlogen in de negentiende eeuw, en
- de protestbeweging te noemen die in 1919 werd opgericht uit verzet tegen situaties zoals deze.

Gebruik bron 11.

Historici trekken twee conclusies:

- 1 Lloyd George geeft een eenzijdig beeld weer van de populariteit van Hitler in 1936.
- 2 Lloyd George is in 1936 vooral onder de indruk van Hitler vanwege diens aanpak van de werkloosheid in Duitsland.

5p 19 Onderbouw beide conclusies door:

- uit te leggen waardoor het beeld dat Lloyd George weergeeft van de populariteit van Hitler in 1936 eenzijdig te noemen is, en
- aan te geven welke kritiek op de Britse appeasementpolitiek Lloyd George wil wegnemen, waarna je je antwoord ondersteunt met een verwijzing naar de bron, en
- met behulp van een kenmerkend aspect een argument te geven voor de tweede conclusie van de historici.

Let op: je moet na het opschrijven van het kenmerkende aspect een uitleg geven.

Een gegeven:

In april 1945 sloeg de Duitse bevolking wél massaal op de vlucht voor de troepen van de Sovjet-Unie, en niet voor de troepen van de Westerse geallieerden. In Oost-Duitsland werd tussen 1945 en 1989 weinig gepubliceerd over deze vlucht.

3p 20 Licht dit gegeven toe door:

- met behulp van een kenmerk van de nationaalsocialistische ideologie een verklaring te geven voor de vlucht van de Duitse bevolking voor de Sovjet-troepen in 1945, en
- te beredeneren waardoor er in Oost-Duitsland tussen 1945 en 1989 weinig werd gepubliceerd over deze vlucht.

Een geschiedenis:

In 1662 stichtte de Chinese generaal Zheng Chenggong een koninkrijk in Taiwan en streed van daaruit tegen de Qing-keizer in China.

Chiang Kaishek liet zich na 1949 in propagandaboodschappen vaak vergelijken met Zheng Chenggong.

2p 21 Geef aan:

- welke politieke boodschap Chiang Kaishek wilde overbrengen met de vergelijking met Zheng Chenggong, en
- welke beslissing van de Verenigde Naties in 1949 Chiang Kaishek sterkte in de gedachte dat hij 'de nieuwe Zheng Chenggong' was.

Gebruik bron 12.

Twee onderzoeksonderwerpen over de Volksrepubliek China in de jaren 1950:

- 1 Het succes van de Grote Sprong Voorwaarts.
- 2 De legitimatie van de machtspositie van de Chinese Communistische Partij (CCP).

2p 22 Leg uit met een verwijzing naar de bron voor welk onderzoeksonderwerp de informatie uit de bron het meest betrouwbaar is.

Vanaf de jaren 1960 besloot de CCP de *Peking Review* (zie bron 12) in grotere oplages in verschillende wereldtalen uit te brengen.

2p 23 Leg uit dat dit besluit van de CCP een gevolg was van de veranderde internationale positie van de Volksrepubliek China.

Op 1 augustus 1961 sprak Chroesjtsjov, de leider van de Sovjet-Unie, met Ulbricht over het plan om de Berlijnse Muur te bouwen. Chroesjtsjov stelde voor: "We moeten een gezamenlijk persbericht publiceren waarin de DDR wordt gevraagd de grens te sluiten in het belang van de socialistische landen."

3p 24 Licht dit gesprek toe door:

- uit te leggen welk probleem, dat kon ontstaan door het bouwen van de Berlijnse Muur, Chroesjtsjov wilde voorkomen met zijn voorstel, en
- aan te geven welk intern probleem van de DDR de bouw van de Muur daadwerkelijk moest oplossen.

In 1979 ondertekende de Oost-Duitse scholier Peer G. de verklaring:
"Ik verplicht mij om op vrijwillige basis met het MfS
[*Staatssicherheitsdienst*] samen te werken. Ik ben bereid om het MfS van
alle zaken die zich tegen de veiligheid van de staat richten in schriftelijke
en mondelinge vorm op de hoogte te brengen".

Bij het openbaar maken van de archieven van de *Staatssicherheitsdienst*
in 1990:

- 1 werd op de verklaring genoteerd dat Peer in 1979 in ruil voor deze
verklaring geen celstraf kreeg wegens vandalisme.
- 2 werden de persoonsgegevens van Peer, zoals achternaam en
geboortedatum, onleesbaar gemaakt.

3p **25** Verklaar beide gegevens door:

- met het eerste gegeven uit te leggen welke boodschap de Duitse
regering in 1990 wilde geven over de werkwijze van de
Staatssicherheitsdienst, en
- aan te geven welke onrust in de samenleving de Duitse regering wilde
voorkomen door het onleesbaar maken van persoonsgegevens.

Gebruik bron 13.

Stel: je doet onderzoek naar de voortschrijdende emancipatie van
vrouwen in Nederland eind jaren 1950. Je besluit dat je met dit verhaal
die emancipatie **niet** kunt illustreren vanwege het beeld dat het verhaal
weergeeft van vrouwen.

2p **26** Geef een argument voor je besluit, waarna je je antwoord ondersteunt met
een verwijzing naar het verhaal.

bron 8

De Belgische schilder Ferdinand De Braekeleer maakt in 1837 het schilderij *De Spaanse Furie in Antwerpen*:



Toelichting:

Het schilderij verbeeldt de plundering van de stad Antwerpen in 1576. Links de Spaanse troepen, rechts de Antwerpse burgers onder leiding van Gozewijn van Varick.

bron 9

In 1890 wil Wilhelmina Drucker toespraken houden in Friesland om de invoering van het vrouwenkiesrecht te bevorderen. De voorzitter van de *Bond voor Algemeen Kies- en Stemrecht* schrijft aan haar:

Mejuffrouw!

Omdat wij heden te Leeuwarden vergadering hielden van het hoofdbestuur van de Nederlandse Bond voor Algemeen Kies- en Stemrecht (...) achtte ik het verstandig met deze heren eens over uw voorgenomen reis door Friesland te spreken, omdat ik uw komst op dit ogenblik, of liever in dit seizoen, althans wat het platteland betreft, als geheel nutteloos beschouw. Dit bleek ook het gevoel van de heren te zijn. Alleen te Leeuwarden zou u op een enigszins talrijk publiek kunnen rekenen. Wij zijn dus overeengekomen dat men te Leeuwarden overleg zou plegen (...), om vervolgens, bij enig uitzicht op voldoende belangstelling, u te berichten omtrent de dag van uw optreden aldaar, waarschijnlijk aanstaande zaterdagavond. (...) Gij stedelingen kunt u geen denkbeeld vormen van de bekrompenheid van de plattelandsvrouwen. Hier in Gorredijk hebben wij het nooit zover kunnen brengen dat meer dan 10 à 12 vrouwen een openbare bespreking van een maatschappelijk vraagstuk bezoeken. En die vrouwen worden als het ware met de vinger nagewezen en bekeken als zeldzame beesten in de dierentuin. Nu is het daarom juist nodig om te proberen enige belangstelling te wekken onder de vrouwen hier. En dat zou natuurlijk het best dóór de vrouw kunnen geschieden.

bron 10

Een foto, omstreeks 1920 gemaakt in de omgeving van Berlijn:



Toelichting:

De tank is door het Duitse leger gebruikt tijdens de Eerste Wereldoorlog.

bron 11

De voormalige Britse minister-president David Lloyd George bezoekt in 1936 Duitsland en schrijft daarover in de Britse krant *The Daily News*:

Hitler is een geboren leider. Een charismatische, dynamische persoon die maar een doel nastreeft, een sterke wilskracht heeft en een dapper hart. Hij is niet alleen op papier maar ook in werkelijkheid de Nationale Leider. (...) Het is waar dat elke openlijke kritiek op de regering in welke vorm dan ook is verboden. Dat betekent niet dat er geen kritiek is. Ik heb de toespraken van bekende nazi's openlijk veroordeeld horen worden. Maar ik heb geen enkele kritiek op of afkeuring van Hitler gehoord. Hij is net zo immuun voor kritiek als een koning in een monarchie. Hij is meer. Hij is de George Washington van Duitsland – de man die zijn land onafhankelijk heeft gemaakt van al haar onderdrukkers. (...) Wat Hitler in Neurenberg¹⁾ zei was waar. De Duitsers zullen elke indringer van hun eigen land tot de dood weerstaan maar ze hebben niet langer de wens om enig ander land binnen te vallen. De leiders van het moderne Duitsland weten maar al te goed dat Europa te groot is om door welke natie dan ook overlopen of vertrapt te worden, hoe krachtig haar bewapening ook mag zijn. Die les hebben ze in de oorlog geleerd.

noot 1 In september 1936 vindt de jaarlijkse Rijkspartijdag van de NSDAP plaats in Neurenberg. Hitler spreekt tijdens de partijdag een aantal malen de menigte toe.

bron 12

Op 17 november 1959 staat in de *Peking Review*, een weekblad van de Chinese Communistische Partij:

Er wordt geschat dat de opbrengst van voedselgewassen ongeveer 275 miljoen ton zal zijn, dus ongeveer 10 procent hoger dan in 1958; de katoenproductie zal waarschijnlijk meer dan 10 procent hoger zijn dan vorig jaar. Deze uitstekende resultaten zijn bereikt ondanks zeer ongunstige weersomstandigheden. Droogte, onbarmhartig zware regens en wateroverlast, stormen en insectenplagen; de ernstigste natuurrampen sinds de bevrijding hebben grote delen van het platteland geteisterd. (...) Rampen op deze schaal zouden in het oude China duizenden vierkante kilometers landbouwgrond tot woestenij hebben gemaakt (...). Dankzij de volledige inzet van het volk, geleid door de Communistische Partij, en de collectieve kracht en het gecoördineerde werk van de volkscommunes, was China in staat om al deze natuurrampen het hoofd te bieden en de sprong voorwaarts in de landbouw door te zetten.

bron 13

In het veelgelezen damestijdschrift *Margriet* staat in februari 1957 het fictieve verhaal 'Caro en haar Katoentje'. Hierin koopt Caro een afgeprijsde coupon (lap) gebloemde stof, wat er uiteindelijk toe leidt dat ze de man van haar dromen tegenkomt:

Het is eigenlijk heel gek, dat Caro's leven radicaal werd veranderd op het moment dat haar oog viel op dat gebloemde couponnetje. Caro, die nog nooit zelf iets had gemaakt, die meer een draagster is van model-japonnen uit de Haute Couture¹⁾ (...). Omdat ze een flatje had gekocht, en ingericht, maakte ze een tijdelijke financiële crisis door en was op de kleintjes gaan letten. (...) "Reuzekoopje", constateerde Caro met voldoening, "van 17,78 voor 2,50." Caro kan geweldig goed rekenen, dat merkt u wel, want u of ik zouden nooit uit ons hoofd kunnen uitrekenen hoeveel $3,95 \times 4,50$ ²⁾ is. Maar Caro is een slim meisje en heeft niet voor niets een reuze-baan op een accountantskantoor.

noot 1 exclusieve op maat gemaakte kleding

noot 2 Caro ziet dat de lap stof 4,5 meter lang is en oorspronkelijk 3,95 gulden per meter kost, wat een prijs zou opleveren van 17,78 gulden. Caro kan de stof nu kopen voor 2,50 gulden.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.